

Службен весник

на Република Македонија

Број 26

3 март 2017, петок

година LXXIII

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
444. Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за лимитите на изложеноста.....	2	450. Одлука за методологијата за утврдување на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложености во Република Македонија.....	14
445. Одлука за методологијата за управување со ризикот на задолженост..	2	451. Решение за дополнување на Решението за забрана на увоз на живи животни, производи и нуспроизводи од животинско потекло заради заштита од внесување на вирусот на високо патогена авијарна инфлуенца во Република Македонија по потекло од Република Полска.....	18
446. Одлука за методологијата за утврдување на максималниот износ за распределба на резултатот од работењето.....	4	452. Правилник за општи правила за пристап и користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет и телекомуникациски услуги.....	18
447. Одлука за изменување на Одлуката за сметководствениот и регулаторниот третман на средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања.....	5	453. Тарифник за изменување и дополнување на Тарифникот за надоместок за регистрација на домен.....	23
448. Одлука за методологијата за идентификување системски значајни банки.....	6	Огласен дел.....	1-104
449. Одлука за методологијата за изработка на план за опоравување на системски значајни банки.....	9		

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

444.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15 и 6/16), член 71 став 8 и член 72 став 3 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15 и 190/16), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

ОДЛУКА

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ЛИМИТИТЕ НА ИЗЛОЖЕНОСТА

1. Во Одлуката за лимитите на изложеноста („Службен весник на Република Македонија“ бр. 31/08, 163/08, 43/09, 91/11, 100/12 и 127/12), во точката 8, по зборовите: „вклучувајќи и“ и по зборовите: „тој клиент“, се додава зборот: „поздружница“.

2. Во точката 12, по зборот: „кон“, се додаваат зборовите: „поединечно лице кое е“.

3. Во точката 18 потточка а), ставот 1 се менува и гласи:

„Изложености обезбедени со паричен депозит, при што е потребно истовремено да бидат исполнети следниве услови:

- рокот на достасување на паричниот депозит е еднаков или подолг од рокот на достасување назначен во договорот за кредитната изложеност;

- паричниот депозит може да се повлече од страна на клиентот само за делот од кредитната изложеност којшто е намирнен;

- постои писмен документ со кој се потврдува намената на депозитот, како средство за обезбедување на кредитната изложеност;

- паричниот депозит е определен како средство за обезбедување во договорот за кредитната изложеност;

- во случај на активирање на обезбедувањето, банката е единствениот корисник на паричниот депозит;

- активирањето на обезбедувањето да настане во услови кога клиентот не ги исполнува своите обврски коишто произлегуваат од договорот за кредитната изложеност.“

4. Во точката 18 потточка д), по зборот „гаранции“, се додаваат зборовите: „кои се платливи на првиот писмен повик“.

5. Во точката 18 потточка е) став 1, зборовите: „издадени од“, се заменуваат со зборовите: „кои се платливи на првиот писмен повик, издадени од домашни банки и странски“.

6. Во точката 21, ставот 3, се брише.

7. Во точката 27, ставови 1 и 2, по зборовите: „точка 23“, се додаваат зборовите: „став 1 и став 2“.

8. Во точката 33, став 1, зборовите: „како и секоја голема изложеност на поединечно лице“, се бришат.

Ставот 2 се менува и гласи:

„Одлука на Надзорниот одбор е потребна и при одобрување изложеност кон поединечно лице од над 20% од сопствените средства на банката, со исклучок

на изложеност врз основа на купување хартии од вредност издадени од Народната банка и Република Македонија“.

По ставот 2 се додава нов став 3, којшто гласи:

„Изложеност кон поединечно лице од над 10% до 20% од сопствените средства на банката се одобрува со одлука на Одборот за управување со ризиците на банката.“

Ставот 3, којшто станува став 4, се менува и гласи:

„Во случаите кога изложеноста кон поединечно лице ги надминува ограничувањата од ставовите 1, 2 и 3 од оваа точка, како резултат на намалување на сопствените средства на банката, Надзорниот одбор и Одборот за управување со ризици на банката се должни да ги донесат соодветните одлуки во рок не подолг од еден месец по оствареното надминување.“

9. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Гувернер
и претседавач на Советот
на Народна банка на
Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

О. бр. 02-15/II-2/2017
27 февруари 2017 година
Скопје

445.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15 и 6/16) и член 68 став 1 точка 7 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15 и 190/16), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

ОДЛУКА

ЗА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИКОТ НА ЗАДОЛЖЕНОСТ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се пропишува методологијата за управување со ризикот на задолженост со која се уредува начинот на утврдување и следење на стапката на задолженост.

2. За потребите на оваа одлука, стапката на задолженост претставува однос помеѓу:

- вредноста на капиталот, како мерка за сопствениите средства на банката, утврдена согласно со главата II од оваа одлука и

- вредноста на изложеноста, како мерка за вкупната билансна и вонбилансна актива на банката, утврдена согласно со главата III од оваа одлука.

3. На термините коишто не се дефинирани во оваа одлука се применува значењето утврдено со Законот за банките и Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот (во понатамошниот текст: методологијата за адекватноста на капиталот).

II. ВРЕДНОСТ НА КАПИТАЛОТ

4. Вредноста на капиталот е еднаква на износот на основниот капитал утврден согласно со методологијата за адекватноста на капиталот.

III. ВРЕДНОСТ НА ИЗЛОЖЕНОСТА

5. Вредноста на изложеноста се утврдува како збир на:

- вредноста на билансните позиции коишто се вклучуваат во утврдувањето на активата пондерирана според кредитниот ризик, согласно со методологијата за адекватноста на капиталот, без да се пондерираат со соодветните пондери на ризичност;

- изложеноста врз основа на финансиските деривати, утврдена согласно со точката 6 од оваа одлука;

- изложеноста врз основа на генерален договор склучен со друга договорна страна со кој се опфатени репо-трансакции за продажба/купување хартии од вредност, трансакции за давање хартии од вредност на заем, трансакции за зајмување хартии од вредност, трансакции за кредитирање на купувањето хартии од вредност со плаќање одреден износ или трансакции со долг рок на порамнување, утврдена согласно со точката 7 од оваа одлука; и

- вредноста на останатите вонбилансни позиции, утврдени согласно со точката 8 од оваа одлука.

При утврдување на вредноста на изложеноста од ставот 1 од оваа точка, банката ги применува следниве правила:

- не се вклучуваат побарувањата коишто претставуваат одбитни ставки од основниот капитал на банката, согласно со методологијата за адекватноста на капиталот;

- побарувањата се искажуваат во нето-износ, како разлика помеѓу нивната сметководствена вредност и соодветниот износ на исправката на вредноста, односно посебната резерва, премијата или дисконтот и ефектите од промената на објективната вредност (без да се земе предвид износот на акумулираната амортизација);

- износот на побарувањата не се намалува за вредноста на обезбедувањето, без разлика на неговата форма; и

- не е дозволено нетирање на кредитите со депозитите.

6. Банката го утврдува износот на изложеноста врз основа на финансиски деривати со примена на методот на пазарна вредност, согласно со методологијата за адекватноста на капиталот.

По исклучок на ставот 1 од оваа точка, банката може да го користи методот на оригинална изложеност за утврдување на износот на изложеноста за договорите што се однесуваат на каматните стапки, девизниот курс или златото, само доколку за тие изложености го користи овој метод за утврдување на капиталот потребен за покривање на ризикот од другата договорна страна, согласно со методологијата за адекватноста на капиталот.

7. Банката може да ги нетира позициите коишто произлегуваат од генерален договор склучен со друга договорна страна со кој се опфатени репо-трансакции

за продажба/купување хартии од вредност, трансакции за давање хартии од вредност на заем, трансакции за зајмување хартии од вредност, трансакции за кредитирање на купувањето хартии од вредност со плаќање одреден износ или трансакции со долг рок на порамнување, само доколку станува збор за хартии од вредност коишто ги исполнуваат условите за финансиско обезбедување, согласно со методологијата за адекватноста на капиталот.

8. Останатите вонбилансни позиции ги вклучуваат вонбилансните побарувања коишто се вклучуваат во утврдувањето на активата пондерирана според кредитниот ризик, согласно со методологијата за адекватноста на капиталот, со исклучок на побарувањата коишто се опфатени во точките 6 и 7 од оваа одлука.

Вредноста на позициите од ставот 1 од оваа точка се утврдува со примена на факторите на конверзија, утврдени во методологијата за адекватноста на капиталот.

По исклучок на ставот 2 од оваа точка, на вонбилансните позиции со низок ризик се применува фактор на конверзија од 10%.

IV. ИЗВЕСТУВАЊЕ И ОБЈАВУВАЊЕ ПОДАТОЦИ ЗА СТАПКАТА НА ЗАДОЛЖЕНОСТ

9. Банката е должна да ја пресметува стапката на задолженост од точка 2 од оваа одлука на полугодишна основа, како просек на стапките на задолженост утврдени на крајот на секој месец од полугодие.

Банката е должна на својата интернет-страница да ја објавува стапката на задолженост од ставот 1 од оваа точка, заедно со податоци за:

- вредноста и структурата на капиталот од главата II од оваа одлука;

- вредноста и структурата на изложеноста од главата III од оваа одлука;

- износот на вкупните билансни и вонбилансни побарувања на банката, согласно со последните финансиски извештаи.

10. Банката е должна да ја известува Народната на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) за висината на стапката на задолженост според сметководствената состојба, за првото полугодие на 30 јуни и за второто полугодие на 31 декември.

Рокот за доставување на извештајот за стапката на задолженост на 30 јуни е петнаесет работни дена по истекот на периодот за кој се доставува извештајот.

Рокот за доставување на извештајот за стапката на задолженост на 31 декември е пет работни дена по истекот на рокот за доставување на неревидираниот годишен финансиски извештај.

По исклучок на ставот 1 од оваа точка, банката којашто е предмет на консолидирана супервизија е должна да ги достави извештаите за стапката на задолженост на консолидирана основа според сметководствената состојба за првото полугодие на 30 јуни и за второто полугодие на 31 декември, во рок од 30 дена по истекот на роковите од ставот 2 и ставот 3 од оваа точка, предвидени за доставување на извештаите за стапката на задолженост на индивидуална основа.

11. На посебно барање на Народната банка, банката е должна да изготви извештај за стапката на задолженост со состојба на друг ден и во друг рок којшто е различен од состојбата и роковите наведени во точката 10 од оваа одлука.

V. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

12. Гувернерот на Народната банка со упатство го пропишува начинот на спроведување на оваа одлука во однос на формата на извештајот што се доставува до Народната банка и видот на податоците коишто банката треба да ги објави на својата интернет-страница.

13. Штедилниците се должни соодветно да ги применуваат одредбите од оваа одлука, имајќи ги предвид одредбите од Законот за банките и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон со кои се регулира работењето на штедилниците во Република Македонија.

14. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе почне да се применува од 1 јули 2017 година.

О. бр. 02-15/П-3/2017
27 февруари 2017 година
Скопје

Гувернер
и претседавач на Советот
на Народна банка на
Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

446.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15 и 6/16) и член 65-ж став 2 и 8 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15 и 190/16), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

О Д Л У К А ЗА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА МАКСИМАЛНИОТ ИЗНОС ЗА РАСПРЕДЕЛБА НА РЕЗУЛТАТОТ ОД РАБОТЕЊЕТО

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се пропишува методологијата за утврдување на максималниот износ за распределба на резултатот од работењето на банките (во понатамошниот текст: максимален износ за распределба) којашто ги опфаќа:

- начинот на утврдување на максималниот износ за распределба;

- начинот и содржината на известувањето на Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка);

- содржината на планот за зачувување на капиталот.

2. На термините коишто не се дефинирани во оваа одлука се применува значењето утврдено со Законот за банките и Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот (во понатамошниот текст: методологијата за адекватноста на капиталот).

II. НАЧИН НА УТВРДУВАЊЕ НА МАКСИМАЛНИОТ ИЗНОС ЗА РАСПРЕДЕЛБА

3. Максималниот износ за распределба се утврдува како производ на расположливиот износ за распределба, утврден согласно со точката 4 од оваа одлука и соодветниот фактор за распределба, утврден согласно со точката 5 од оваа одлука.

Банката е должна да го пресмета максималниот износ за распределба од ставот 1 од оваа точка пред да преземе која било од следниве активности:

- да изврши распределба на резултатот од работењето поврзана со позициите од редовниот основен капитал;

- да преземе обврска за исплата на варијабилни надоместоци или да исплати варијабилни надоместоци; и

- да врши исплата врз основа на инструментите коишто се дел од додатниот основен капитал.

4. Расположливиот износ за распределба се добива кога збирот на износите од алинеите 1 и 2 од оваа точка ќе се намали за износот од алинејата 3 од оваа точка, имајќи ги предвид одредбите од Законот за трговските друштва:

- тековната добивка остварена во текот на определен временски период пократок од една календарска година којшто не е вклучен во пресметката на редовниот основен капитал на банката, согласно со методологијата за адекватноста на капиталот, а кој е остварен по донесувањето на последната одлука за распределба на финансискиот резултат од страна на Собранието на банката или по преземањето на некоја од активностите од точката 3 став 2 од оваа одлука;

- добивката на крајот на годината остварена во текот на една календарска година којшто не е вклучен во пресметката на редовниот основен капитал на банката согласно со методологијата за адекватноста на капиталот, а кој е остварен по донесувањето на последната одлука за распределба на финансискиот резултат од страна на Собранието на банката или по преземање на некоја од активностите од точката 3 став 2 од оваа одлука;

- данокот којшто би требала да го плати банката за тековната добивка и/или за добивката на крајот на годината, доколку тие би се вклучиле во задржаната нераспределена добивка од редовниот основен капитал на банката.

5. Факторот за распределба се утврдува врз основа на износот на редовниот основен капитал кој, согласно со Законот за банките, може да се користи за исполнување на вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот (во понатамошниот текст: вишок на редовниот основен капитал).

Факторот за распределба изнесува:

- 0, доколку вишокот на редовниот основен капитал е помал или еднаков на 25% од вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот;

- 0,2, доколку вишокот на редовниот основен капитал е поголем од 25%, но помал или еднаков на 50% од вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот;

- 0,4, доколку вишокот на редовниот основен капитал е поголем од 50%, но помал или еднаков на 75% од вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот;

- 0,6, доколку вишокот на редовниот основен капитал е поголем од 75%, но помал од 100% од вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот;

- 1, доколку вишокот на редовниот основен капитал е еднаков или поголем од вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот.

III. НАЧИН И СОДРЖИНА НА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА НАРОДНАТА БАНКА

6. Банката е должна да доставува извештај до Народната банка за факторот за распределба од точката 5 од оваа одлука, најмалку на полугодишна основа, врз основа на податоците за висината на вишокот на редовниот основен капитал со состојба на 30 јуни и 31 декември.

7. Рокот за доставување на извештајот од точката 6 од оваа одлука со состојба на 30 јуни е петнаесет работни дена, додека рокот за доставување на извештајот од точката 6 од оваа одлука со состојба на 31 декември е пет работни дена по истекот на рокот за доставување на неревидираниот годишен финансиски извештај.

8. Пред да изврши која било од активностите од точката 3 став 2 од оваа одлука, банката е должна да ги достави следниве податоци до Народната банка:

- извештајот од точката 6 од оваа одлука, изработен врз основа на податоците со состојба на последниот ден од месецот пред доставувањето на известувањето од оваа точка;

- расположливиот износ за распределба со одделно наведување на износите од точката 4 алинеи 1, 2 и 3 од оваа одлука;

- максималниот износ за распределба, утврден согласно со точката 3 од оваа одлука;

- износот што банката има намера да го распредели или исплати.

IV. ПЛАН ЗА ЗАЧУВУВАЊЕ НА КАПИТАЛОТ

9. Банката којашто не го исполнува вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот е должна да изработи план за зачувување на капиталот, којшто го доставува до Народната банка најдоцна во рок од десет дена по датумот кога утврдила дека повеќе не го исполнува вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот.

Заедно со планот од ставот 1 од оваа точка, банката којашто не го исполнува вкупниот износ на заштитни слоеви на капиталот е должна да ги достави и податоците од точката 8 од оваа одлука до Народната банка.

10. Планот за зачувување на капиталот треба да одговара на обемот и сложеноста на активностите коишто ги врши банката.

11. Планот за зачувување на капиталот треба да ги содржи најмалку следните елементи:

- проекција на приходите и расходите, како и на позициите од билансот на состојба;

- план со активности и динамика за зголемување на редовниот основен капитал заради исполнување на утврдениот вкупен износ на заштитни слоеви на капиталот;

- други податоци коишто се потребни за оцена на соодветноста на планот за зачувување на капиталот.

Народната банка може да побара дополнителни информации и податоци од банката коишто смета дека се потребни за оцена на соодветноста на планот за зачувување на капиталот.

Банката е должна да ги извршува активностите предвидени во планот за зачувување на капиталот, одобрен од Народната банка, согласно со предвидената динамика.

V. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

12. Гувернерот на Народната банка го пропишува начинот на спроведување на оваа одлука со упатство.

13. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија.

О. бр. 02-15/II-4/2017 27 февруари 2017 година Скопје	Гувернер и претседавач на Советот на Народна банка на Република Македонија, Димитар Богов, с.р.
---	---

447.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15 и 6/16) и член 103 став 1 потточка 3) од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15 и 190/16), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

О Д Л У К А ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА СМЕТКОВОДСТВЕНИОТ И РЕГУЛАТОРНИОТ ТРЕТМАН НА СРЕДСТВАТА ПРЕЗЕМЕНИ ВРЗ ОСНОВА НА НЕНАПЛАТЕНИ ПОБАРУВАЊА

1. Во Одлуката за сметководствениот и регулаторниот третман на средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/13), во точката 6, ставот 2 се менува и гласи:

„Ревалоризациската резерва од ставот 1 од оваа точка може да се ослободи за делот кој:

- се однесува на продадените преземени средства за кои претходно бил прикажан износ на ревалоризациска резерва; или

- е еднаков на износот на добивката по оданочувањето, за кој Собранието на банката донесло одлука да се распореди во задолжителната општа резерва (општ резервен фонд) или во задржаната нераспоредена добивка, коишто ги исполнуваат условите за вклучување во редовниот основен капитал, согласно со регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.“

2. Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

О. бр. 02-15/II-5/2017 27 февруари 2017 година Скопје	Гувернер и претседавач на Советот на Народна банка на Република Македонија, Димитар Богов, с.р.
---	--

448.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15 и 6/16) и член 65-ѓ став 1 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15 и 190/16), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

О Д Л У К А ЗА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА ИДЕНТИФИКУВАЊЕ СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИ БАНКИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се пропишува методологијата врз основа на која Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) ги идентификува системски значајните банки во Република Македонија и го утврдува заштитниот слој на капиталот за секоја системски значајна банка.

Методологијата од ставот 1 на оваа точка ги содржи:

- квантитативниот пристап при оценка на системската значајност на секоја банка, односно квантитативните критериуми и показатели врз основа на кои се утврдуваат системски значајните банки;
- начинот на утврдување заштитен слој на капиталот за системски значајните банки, врз основа на квантитативниот пристап;
- квалитативната супервизорска оценка;
- начинот на утврдување заштитен слој на капиталот за системски значајните банки, врз основа на квалитативната супервизорска оценка.

II. КВАНТИТАТИВЕН ПРИСТАП ЗА ИДЕНТИФИКУВАЊЕ СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИ БАНКИ

2. Квантитативниот пристап за идентификување системски значајни банки се заснова врз четири критериуми на системска значајност:

- големина;
- заменливост;
- поврзаност;
- сложеност.

Критериумите од ставот 1 од оваа точка имаат подеднакво значење, односно имаат ист пондер во утврдувањето на системската значајност на банките.

Критериумот „големина“ го одразува значењето на банката од аспект на нејзиниот удел во пазарот (активната на банкарскиот систем). Колку е поголема банката, толку е поголема веројатноста дека нејзината нестабилност може да влијае негативно врз финансискиот систем и довербата во него.

Критериумот „заменливост“ ја одразува улогата на секоја банка во реалната економија или на одреден специфичен пазар во рамките на финансискиот сектор. Банките коишто вршат специфични функции за голем број крајни корисници за кои тие претставуваат значаен снабдувач на одредена услуга, имаат поголемо значење за финансиската стабилност. Притоа, може да е ограничена брзата замена на активностите на една банка со друга.

Критериумот „поврзаност“ ја одразува присутноста на банките на меѓубанкарскиот пазар, девизниот пазар и учеството на банките во вкупниот платен промет во земјата.

Критериумот „сложеност“ ја одразува присутноста на домашните банки на меѓународните пазари, односно обемот на прекуграничните активности на банките и учеството на банките во платниот промет со странство.

3. Во секој критериум од точката 2 од оваа одлука се вклучуваат квантитативни показатели врз основа на кои се определува значајноста на секоја банка според секој критериум.

Квантитативните показатели од ставот 1 од оваа точка имаат подеднакво значење, односно имаат ист пондер во рамките на секој одделен критериум.

Квантитативните показатели од ставот 1 од оваа точка се прикажани во прилогот бр. 1, кој е составен дел на оваа одлука.

4. Врз основа на критериумите и показателите од точките 2 и 3 од оваа одлука, за секоја банка во Република Македонија се пресметува сумарна оценка за системската значајност, како просечна вредност на критериумите за таа банка.

По исклучок на ставот 1 од оваа точка, сумарна оценка не се пресметува за „Македонската банка за поддршка на развојот“ АД Скопје, којашто е исклучена од идентификувањето системски значајни банки во Република Македонија, поради нејзиниот специфичен карактер и ограничен тип активности коишто ги врши.

5. Пресечната точка помеѓу системски значајните и системски незначајните банки во Република Македонија изнесува 350 базични поени.

III. УТВРДУВАЊЕ ЗАШТИТЕН СЛОЈ НА КАПИТАЛОТ ЗА ИДЕНТИФИКУВАНИТЕ СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИ БАНКИ, ВРЗ ОСНОВА НА КВАНТИТАТИВНИОТ ПРИСТАП

6. Врз основа на сумарната оценка од точката 4 од оваа одлука, секоја системски значајна банка се распоредува во една од петте поткатегории на системска значајност.

Поткатегиите на системска значајност се движат во интервалот помеѓу пресечната точка (минимална вредност) и сумарната оценка на банката со највисока системска значајност, зголемена за една стандардна девијација на сумарните оценки на сите системски значајни банки (максимална вредност).

7. Висината на заштитниот слој на капиталот за секоја поткатегија на системска значајност е определен во прилогот бр. 2 кој е составен дел на оваа одлука.

IV. КВАЛИТАТИВНА СУПЕРВИЗОРСКА ОЦЕНА

8. Покрај квантитативниот пристап од главата II од оваа одлука, Народната банка може да примени и квалитативна супервизорска оценка врз основа на која банките чијашто сумарна оценка е под пресечната точка, можат да се идентификуваат како системски значајни банки.

V. УТВРДУВАЊЕ ЗАШТИТЕН СЛОЈ НА КАПИТАЛОТ ЗА ИДЕНТИФИКУВАНИТЕ СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИ БАНКИ, ВРЗ ОСНОВА НА КВАЛИТАТИВНАТА СУПЕРВИЗОРСКА ОЦЕНА

9. Банката којашто е определена како системски значајна банка според квалитативната супервизорска оценка од главата IV од оваа одлука, се распоредува во најниската поткатегија на системска значајност, определена согласно со главата III од оваа одлука.

VI. ДИНАМИКА ЗА УТВРДУВАЊЕ СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИ БАНКИ И ЗА ИЗДВОЛУВАЊЕ НА ПОТРЕБНИОТ ИЗНОС ЗАШТИТЕН СЛОЈ НА КАПИТАЛОТ ЗА СИСТЕМСКИ ЗНАЧАЈНИТЕ БАНКИ

10. Врз основа на методологијата од точката 1 од оваа одлука и упатството од точката 12 од оваа одлука, најдоцна до 30 април во секоја година, Народната банка ги идентификува системски значајните банки.

11. Согласно со закон, Народната банка ја објавува листата на банки коишто се идентификувани како системски значајни банки и ја известува секоја системски значајна банка за стапката на заштитниот слој на капиталот што треба да го одржува.

Банките од ставот 1 од оваа точка се должни да се усогласат со стапката на заштитниот слој на капиталот за системски значајни банки најдоцна до 31 март во следната година.

12. Гувернерот на Народната банка ќе донесе упатство за спроведување на оваа одлука во кое подетално се определуваат:

- пондерите на значајност на критериумите од точката 2 од оваа одлука;
- пондерите на значајност на показателите од точката 3 од оваа одлука во критериумот на кој му припаѓаат и во вкупната пресметка;
- начинот на утврдување на сумарната оценка од точката 4 став 1 од оваа одлука;
- начинот на утврдување на интервалите на секоја поткатегија на системска значајност од точката 6 од оваа одлука;
- интервалите на секоја поткатегија на системска значајност (и1, и2, и3, и4 и и5 од прилогот бр. 2 од оваа одлука);
- содржината на известувањето на системски значајните банки од точката 11 од оваа одлука.

Доколку Народната банка одлучи да ја примени квалитативната супервизорска оценка од точката 8 од оваа одлука, во упатството од ставот 1 од оваа точка, ги пропишува и информациите и податоците врз основа на кои се спроведува квалитативната супервизорска оценка.

Упатството од ставот 1 од оваа точка се ревидира најмалку еднаш во три години, при што задолжително се преценуваат интервалите на одделните поткатегории на системска значајност.

13. Народната банка ќе ги утврди системски значајните банки со состојба на 31 декември 2016 година, најдоцна до 30 април 2017 година.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

14. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

15. По исклучок на точката 11 став 2 од оваа одлука, банката којашто до 30 април 2017 година Народната банка ја известила дека е идентификувана како системски значајна банка, е должна да исполни најмалку половина од стапката на заштитниот слој на капиталот до 30 септември 2017 година, а останатата половина од стапката на заштитниот слој на капиталот е должна да ја исполни до 31 март 2018 година.

О. бр. 02-15/II-6/2017
27 февруари 2017 година
Скопје

Гувернер
и претседавач на Советот
на Народна банка на
Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

Прилог бр. 1

Критериуми на системска значајност и квантитативни показатели вклучени во секој критериум

Критериум на системска значајност	Показатели Се пресметуваат за секоја банка, како сооднос на одделната позиција за секоја банка и истата позиција на ниво на банкарскиот систем
Големина	Билансни и вонбилансни активности
Заменливост	Кредитна изложеност кон нефинансиски лица
	Депозити на нефинансиски лица
	Кредитна изложеност кон 20-те најголеми должници - нефинансиски лица на ниво на банкарскиот систем
	Интрабанкарски платен промет
Поврзаност	Промет на меѓубанкарски пазар
	Промет на девизен пазар
	Платен промет преку платните системи
Сложеност	Пласмани во и обврски кон странски финансиски институции
	Платен промет со странство

Прилог бр. 2

Заштитен слој на капиталот за секоја поткатегорија на системска значајност

Поткатегорија на системска значајност	Интервал	Заштитен слој на капиталот за системски значајни банки
5	над и4	3,5%
4	над и3 до и4 (максимална вредност)	2,5%
3	над и2 до и3	2,0%
2	над и1 до и2	1,5%
1	350 до и1	1,0%

449.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15 и 6/16) и член 65-ѓ став 7 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15 и 190/16), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

О Д Л У К А
ЗА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА ИЗРАБОТКА НА
ПЛАН ЗА ОПОРАВУВАЊЕ НА СИСТЕМСКИ
ЗНАЧАЈНИ БАНКИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се пропишува методологијата за изработка на планот за опоравување на банка, којашто согласно со методологијата донесена од Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) е идентификувана како системски значајна банка.

Методологијата од ставот 1 од оваа точка ги содржи:

- елементите на планот за опоравување;
- начинот и роковите за доставување на планот за опоравување до Народната банка;
- начинот на оценка на планот за опоравување од страна на Народната банка.

2. Одделни изрази употребени во оваа одлука го имаат следново значење:

2.1. Под „план за опоравување“ (во понатамошниот текст: планот) се подразбира план со кој се предвидени мерки и активности коишто би ги презела системски значајната банка (во понатамошниот текст: банката) за обновување на нормалното работење и финансиската позиција, во услови на сериозни финансиски нарушувања.

2.2. Под „сериозно финансиско нарушување“ се подразбираат ситуации предизвикани од внатрешни или надворешни настани коишто можат да го загрозат нормалното работење на банката, односно понатамошното извршување на нејзините финансиски активности.

2.3. Под „критични функции“ се подразбираат производи, услуги или активности на банката чиешто престанување со извршување во земјата или во странство, поради системската значајност на банката, а особено заради потешкотии при заменивоста на овие производи, услуги или активности, најверојатно би предизвикало негативно влијание врз реалната економија или нарушување на финансиската стабилност.

2.4. Под „основни деловни линии“ се подразбираат деловните линии и услугите поврзани со нив, коишто имаат значајно влијание врз приходите, добивката или вредноста на банката или на групата на која ѝ припаѓа таа.

2.5. Под „опции за опоравување“ се подразбираат активности, договори, мерки или стратегии на банката коишто се опфатени со планот и овозможуваат обновување на нормалното работење или на финансиската позиција, во услови на сериозни финансиски нарушувања.

2.6. Под „значителна промена“ се подразбира секоја промена којашто може да има влијание врз можноста за спроведување на планот или за примена на некоја од опциите за опоравување предвидени во планот.

II. ЕЛЕМЕНТИ НА ПЛАНОТ ЗА ОПОРАВУВАЊЕ

3. Планот ги опфаќа најмалку следниве елементи:

- Резиме на планот, согласно со точката 4 од оваа одлука;
- Организациона поставеност во врска со изработката, донесувањето, спроведувањето и ажурирањето на планот, согласно со точките 5, 6 и 7 од оваа одлука;
- Стратегиска анализа, согласно со точките 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 и 16 од оваа одлука;
- Комуницирање на планот, согласно со точките 17 и 18 од оваа одлука;
- Подготвителните активности коишто треба да се преземат за да се создадат услови за спроведување на планот, согласно со точката 19 од оваа одлука.

Покрај елементите од ставот 1 од оваа точка, планот задолжително содржи и индикатори за нарушување на финансиската позиција или работењето, согласно со точките 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 и 27 од оваа одлука, и симулации, согласно со точките 28, 29, 30 и 31 од оваа одлука.

Резиме на планот

4. Резимето на планот треба да содржи:

- краток преглед на сите елементи на планот од точката 3 од оваа одлука;
- краток преглед на значителните промени коишто настанале во банката, во групата на која ѝ припаѓа, окружувањето или во планот, во периодот по неговото последно доставување до Народната банка.

Организациска поставеност

5. Информациите за организациската поставеност треба најмалку да содржат детален опис на:

5.1. Постапката за изработка, донесување, спроведување и ажурирање на планот, вклучувајќи и опис на начинот на кој планот е вклучен во системот за корпоративното управување и во целокупниот систем за управување со ризиците. Во овој дел се наведуваат и лицата и организациските единици вклучени во изработката, донесувањето, спроведувањето и ажурирањето на секој дел од планот, се дава опис на нивната улога (должности и одговорности) и се наведуваат лицето/лицата коишто се одговорни за навремено идентификување на потребата за ажурирање на планот. Доколку банката е дел од група, во овој дел се дава опис и на мерките и активностите преземени на ниво на групата со кои се обезбедува координација и усогласеност на опциите за опоравување на ниво на групата и на ниво на поединечна членка на групата.

5.2. Начинот и роковите за оценување на планот од страна на Службата за внатрешна ревизија, друштвото за ревизија или Одборот за управување со ризиците на банката.

5.3. Интерните акти (правила, процедури и слично) за навремено спроведување на опциите за опоравување, коишто најмалку треба да вклучат:

- детален опис на индикаторите од точките 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 и 27 од оваа одлука;

- детален опис на процесот за одлучување која опција на опоравување ќе ја преземе банката, согласно со мерките и активностите предвидени во планот, вклучувајќи најмалку опис на: улогата и задачите на лицата вклучени во процесот на одлучување, процедурите коишто треба да се следат во процесот на одлучување, и рокот во кој треба да се одлучи за преземање одредена опција за опоравување, како и роковите и начинот на известување на Народната банка.

5.4. Описот на системот за известување на органите на банката, вклучувајќи ги информациите коишто ќе им овозможат на органите на банката да направат навремен и правилен избор на опциите за опоравување предвидени во планот.

5.5. Останатите интерни акти (правила, процедури и слично) коишто се однесуваат на изработката, спроведувањето, донесувањето и ажурирањето на планот.

6. Планот го донесува Управниот одбор на банката, а го одобрува Надзорниот одбор.

Управниот одбор на банката е надлежен за организационата поставеност во врска со планот, особено од аспект на поделбата на надлежностите на одделните организационски единици, одбори или лица во банката за изработката, спроведувањето и ажурирањето на планот, согласно со точката 5 од оваа одлука.

7. Банката е должна да го ажурира планот најмалку еднаш годишно, а на барање на Народната банка и почесто, како и во случај на значителни промени кај банката, групата на која ѝ припаѓа или во окружувањето.

Банката е должна со интересен акт да го уреди начинот на изработка, спроведувањето и динамиката на ажурирање на планот, како и случаите на значителни промени од ставот 1 од оваа точка.

Стратегиска анализа

8. Во стратегиската анализа банката е должна да ги идентификува основните деловни линии и критичните функции и да ги утврди активностите што треба да ги преземе за продолжување на нивното извршување во услови на нарушување на нејзината финансиска позиција.

При идентификувањето на критичните функции, банката треба да ги има предвид влијанието што би го имало престанувањето на извршувањето на таа функција врз клиентите на банката или врз финансиската стабилност, како и можноста функцијата да ја преземе друго правно лице присутно на пазарот на таа критична функција, во ист обем и квалитет, со прифатлив трошок за клиентот и во разумен рок.

9. Во стратегиската анализа банката е должна да вклучи најмалку:

- информации за банката, согласно со точката 10 од оваа одлука;

- опис на опциите за опоравување, согласно со точките 11, 12, 13, 14, 15 и 16 од оваа одлука.

10. Информациите за банката, треба најмалку да вклучат:

10.1. Опис на главните карактеристики на банката, а особено:

- детален опис на деловната стратегија и на стратегијата за управување со ризиците;

- листа на земји во кои претежно ги врши своите активности;

- детален опис на основните деловни линии и критичните функции, заедно со причините за идентификувањето на одделните критични функции.

10.2. Доколку во извршувањето на основните деловни линии и критичните функции се вклучени и други лица (членки на иста група, друштва за помошни банкарски услуги или други лица) се дава преглед на вклученоста на овие лица во извршувањето на основните деловни линии и критичните функции и опис на влијанието на овие лица врз спроведувањето на планот.

10.3. Доколку банката е членка на група, се дава опис на меѓусебната поврзаност на одделните членки, врз основа на значајни изложености, договори за преземени обврски, договори за финансиска поддршка и слично.

10.4. Опис на поврзаноста на банката со трети лица, којшто вклучува информации за значајни изложености и обврски и значајни услуги коишто банката ги користи од трети лица.

11. Банката е должна да идентификува опции за опоравување и да даде опис на секоја опција, согласно со барањата од точките 12, 13, 14, 15 и 16 од оваа одлука, вклучувајќи и опис на мерките што би се преземале во секоја опција.

12. Во планот треба да бидат вклучени сите опции за опоравување, без разлика дали соодветната опција бара промена во постојното деловно работење на банката.

Планот не треба да предвидува пристап до и користење средства од буџетот на Република Македонија.

13. Секоја опција за опоравување треба да содржи активности и мерки коишто ќе овозможат обновување на нормалното работење и на финансиска позиција на банката, а чијашто основна цел е одржување на основните деловни линии и на критичните функции, и тоа најмалку:

- активности и мерки чијашто основна цел е да се зачува или да се достигне соодветно ниво на сопствени средства на поединечно или консолидирано ниво, преку докапитализација од надворешни извори или преку интерни мерки за подобрување на солвентната позиција на банката;

- активности и мерки со кои на банката и се обезбедува пристап до извори на финансирање во вонредни услови заради продолжување на нејзините активности и навремено намиравање на обврските, при што се наведуваат и потенцијалните извори на финансирање, процена на средствата коишто би можеле да се користат како обезбедување и процена на можностите за прераспределба на ликвидните средства во групата или помеѓу поединечни деловни линии;

- активности и мерки за намалување на профилот на ризичност и на задолженоста или за измена на основните деловни линии, вклучувајќи и анализа на мож-

носта за продажба на имотот, вложувањата во други правни лица или на поединечните деловни линии, во зависност од тоа што е применливо за банката;

- активности и мерки за доброволно реструктурирање на обврските.

Доколку одредена опција за опоравување не вклучува некоја од активностите од ставот 1 од оваа точка, планот треба да содржи образложение зошто таа активност е исклучена, односно не е значајна за банката.

14. Секоја опција за опоравување треба да содржи оценка на нејзиното влијание, којашто најмалку треба да опфати:

- оценка на влијанието врз активата, солвентноста, ликвидноста, можноста за финансирање, профитабилноста и работењето на банката;

- оценка на влијанието врз надворешното окружување или врз финансискиот систем, имајќи ги предвид критичните функции што ги врши банката, како и оценка на влијанието врз акционерите, клиентите, депонентите или другите доверители, другите договорни страни или на групата како целина (доколку банката е членка на група);

- претпоставките врз основа на кои се направени оцените од алинеите 1 и 2 од оваа точка.

15. Секоја опција за опоравување треба да содржи оценка на можноста за нејзина примена, којашто најмалку вклучува:

- оценка на ризиците поврзани со опцијата, со детален опис на можните значајни ограничувања коишто би ја намалиле ефикасноста или навременото спроведување на планот;

- доколку банката е членка на група, анализа на можните ограничувања за ефикасно спроведување на опцијата за опоравување коишто произлегуваат од структурата на групата или од односите во групата, особено ограничувањата за брз пренос на средства или плаќање/наплата на обврските и средствата во рамките на групата;

- опис на можните решенија за отстранување или надминување на ограничувањата од алинеите 1 и 2 од овој став.

За потребите на ставот 1 од оваа точка, значајните ограничувања се однесуваат на кој било фактор којшто може негативно да влијае врз навременото спроведување на опцијата за опоравување, како на пример кој било правен, оперативен, деловен, финансиски или репутациски ризик.

16. Секоја опција за опоравување треба да биде јасно поврзана со специфична симулација, согласно со точките 28, 29, 30 и 31 од оваа одлука, при што се опишува начинот на кој опцијата за опоравување би овозможила непрекинато работење на банката и непрекинато пристап до финансиските пазари.

Комуницирање на планот

17. Банката е должна со интерен акт да го определи начинот на комуницирање на планот во рамките на банката, со акционерите, Народната банка и другите супервизорски или регулаторни органи.

18. Планот треба да вклучи и начин на комуникација во случај на спроведување на една или повеќе мерки, при што може да се предвиди различен начин на комуникација во различните опции за опоравување.

Подготвителни активности

19. Планот треба да ги содржи подготвителните активности коишто ги презела или коишто треба да ги преземе банката заради создавање услови за спроведување на планот или зголемување на неговата ефикасност.

Со планот треба да бидат определени и роковите за спроведување на подготвителните активности од ставот 1 од оваа точка.

Активностите од ставот 1 од оваа точка ги содржат и сите активности коишто се неопходни за отстранување на ограничувањата за ефикасна примена на опциите за опоравување.

Индикатори за нарушување на финансиската позиција или работењето на банката

20. Банката е должна во планот да дефинира индикатори коишто покажуваат можно нарушување на нејзината финансиска позиција или нејзиното работење.

За секој индикатор определен во оваа глава од одлуката, банката треба да утврди гранична вредност чиешто надминување би значело преземање одредена опција за опоравување.

По исклучок на ставот 2 од оваа точка, доколку органите на банката сметаат дека е тоа соодветно за состојбата во која се наоѓа банката, банката може:

- да преземе мерка или активност од планот и кога не е надмината граничната вредност на одреден индикатор; или

- да не преземе мерка или активност од планот, без разлика на надминувањето на граничната вредност.

Банката е должна во рок од пет дена да ја информира Народната банка за случаите од ставот 3 од оваа точка, со соодветно образложение за изборот.

21. Банката задолжително вклучува во планот индикатори најмалку за следниве категории коишто се однесуваат на нејзиното работење:

21.1. Индикатори за капиталот: стапка на редовен основен капитал, стапка на адекватност на капиталот и стапка на задолженост. Банката ја утврдува граничната вредност на овие индикатори на ниво коешто е над минималните законски барања поврзани со редовниот основен капитал и сопствените средства и над висината на интерниот капитал. При утврдување на граничната вредност на овие индикатори, банката треба да го има предвид фактот дека вообичаено е потребен подолг временски период за спроведување на мерките за подобрување на солвентната позиција и дека овие мерки се повеќе чувствителни на пазарните движења.

21.2. Индикатори за ликвидноста: учество на ликвидната актива во вкупната актива и трошок на финансирање на меѓубанкарскиот пазар на пари.

21.3. Индикатори за профитабилноста: стапка на поврат на активата, стапка на поврат на капиталот и показатели за оперативната ефикасност.

21.4. Индикатори за квалитетот на активата: стапка на раст на нефункционалните кредити, учество на нефункционалните кредити во вкупните кредити и стапка на покриеност на нефункционалните кредити со исправка на вредноста за нефункционалните кредити.

22. Покрај индикаторите од точката 21 од оваа одлука, банката е должна да користи и макроекономски индикатори (пр. стапка на раст на бруто - домашниот производ или намалување на кредитниот рејтинг на државата) и пазарни индикатори (пр. промена во девизниот курс, цената на акциите, каматните стапки и слично).

23. По исклучок на точките 21 и 22 од оваа одлука, банката може да замени некој од наведените индикатори или да го исклучи од планот, доколку оцени дека индикаторот не е значаен за нејзиниот профил на ризичност, големина и/или сложеност, за што доставува соодветно образложение до Народната банка, како посебно известување или како дел од планот.

Без разлика на ставот 1 од оваа точка, банката е должна да вклучи најмалку еден индикатор во категориите од точката 21 од оваа одлука.

24. Планот треба да содржи образложение за изборот на секој индикатор и за утврдената гранична вредност за тој индикатор.

25. Индикаторите и утврдените гранични вредности треба:

- да бидат соодветни на деловниот модел, стратегијата и профилот на ризичност на банката;
- да бидат соодветни на големината и сложеноста на активностите на банката;
- да овозможат навремено одлучување за преземање мерка или активност од планот;
- да се во согласност со системот за управување со ризиците и со показателите содржани во планот за управување со ликвидносниот ризик во вонредни услови и со планот за континуитет во работењето.

При утврдувањето на граничната вредност на секој индикатор треба да се земат предвид и обемот и брзината на достигнување на граничната вредност.

26. При редовното ажурирање на планот согласно со точката 7 од оваа одлука, банката е должна да ја преиспита оправданоста од користењето на одбраните индикатори и нивните гранични вредности.

27. При утврдувањето на квантитативните индикатори од оваа глава, банката треба да воспостави систем за постојано следење на вредноста на одделните индикатори, заради навремено информирање на органите на банката за можноста одреден индикатор да ја достигне својата гранична вредност.

Симулации

28. Банката е должна да утврди најмалку четири симулации за сериозни финансиски нарушувања, врз чија основа ќе ја тестира ефикасноста на секоја опција за опоравување и соодветноста на утврдените индикатори.

Видот и бројот на симулациите од ставот 1 од оваа точка се одредуваат земајќи ги предвид видот, обемот и сложеноста на активностите коишто ги врши банката и окржувањето во кое работи.

Банката е должна најмалку еднаш годишно да го спроведе тестирањето од ставот 1 од оваа точка.

29. Симулациите од точката 28 од оваа одлука треба да опфатат најмалку системски шокови и шокови коишто се специфични за работењето на банката, како на пример:

- нарушување на работењето на одредена дејност којашто е значајна за банкарскиот систем и за банката, што би влијаело негативно врз финансиската стабилност;
- намалување на ликвидноста на меѓубанкарскиот пазар;
- зголемување на ризикот на земјата или значаен одлив на капитал од земјата каде што работи банката;
- неповолни движења на цените на еден или повеќе пазари;
- неповолни макроекономски движења;
- сериозно нарушување на репутацијата на банката или на групата на која ѝ припаѓа;
- значаен одлив на ликвидни средства од банката;
- неповолни движења на цените на средствата (хартии од вредност, недвижности и слично) коишто се значајни за банката или за групата на која ѝ припаѓа;
- значајни кредитни загуби;
- значајни загуби заради остварување на оперативниот ризик; и/или
- престанување со работење на друга договорна страна којашто е значајна за банката.

30. Секоја поединечна симулација треба да ги исполнува следниве услови:

- да биде значајна за банката, односно да се заснова врз шоките коишто се најзначајни за банката или групата на која ѝ припаѓа, имајќи го предвид нејзиниот деловен модел и начин на финансирање, нејзините финансиски активности, големина и поврзаност со останатите финансиски институции или со финансискиот систем во целина, како и идентификуваните слабости и недостатоци во работењето на банката или на групата на која ѝ припаѓа;
- предвидените шокови да се од таква природа што доколку навремено не се преземат мерките предвидени во планот, банката или групата на која ѝ припаѓа, можат да престанат да работат;
- да се заснова врз шокови коишто се исклучителни, но можни.

31. Секоја симулација, до оној степен до кој е тоа можно, треба да ги вклучи и ефектите од шоките предвидени во таа симулација врз сопствените средства, ликвидноста, профилот на ризичност и репутацијата на банката и на нејзиното непречено учество во платните системи и системите за порамнување.

III. НАЧИН И РОКОВИ ЗА ДОСТАВУВАЊЕ НА ПЛАНОТ ЗА ОПОРАВУВАЊЕ

32. Рокот за доставување на планот до Народната банка е шест месеци по датумот на кој Народната банка ја известила банката дека е идентификувана како

системски значајна банка, согласно со методологијата на Народната банка за идентификување системски значајни банки.

По исклучок на ставот 1 од оваа точка, банката којашто за прв пат е идентификувана како системски значајна банка е должна да го достави планот до Народната банка, во рок од девет месеци по датумот на кој Народната банка ја известила дека е идентификувана како системски значајна банка.

Доколку Народната банка побара промени во планот, согласно со главата IV од оваа одлука, банката е должна да го достави новиот план до Народната банка во рокот наведен во известувањето од Народната банка.

33. Банката го доставува планот во пишана и во електронска форма.

IV. НАЧИН НА ОЦЕНА НА ПЛАНОТ ЗА ОПОРАВУВАЊЕ

34. Народната банка е должна во рок од шест месеци од доставувањето на планот да оцени дали доставениот план ги исполнува условите пропишани во оваа одлука, односно да оцени дали:

- примената на мерките и активностите предвидени во планот ќе овозможат одржување или обновување на нормалното работење и на финансиската позиција на банката или на групата, имајќи ги предвид подготвителните активности што се преземени или се планира да бидат преземени;

- планот и одделните опции за опоравување ќе можат да се применат брзо и ефикасно во услови на шокови, без да се предизвика значително негативно влијание врз финансискиот систем.

Оцената од ставот 1 од оваа точка, Народната банка ја врши преку оценка на комплетноста, квалитетот, можноста за примена на планот и соодветноста на опциите за опоравување, земајќи ги предвид структурата на сопствените средства и изворите на финансирање на банката, сложеноста на нејзината организациска структура и профилот на ризици.

35. Оцената на комплетноста на планот ги опфаќа следниве аспекти:

- дали планот ги опфаќа најмалку елементите предвидени во главата II од оваа одлука;

- дали планот содржи ажурирани податоци и информации, пред сè во поглед на настанати значителни промени во банката или останатите лица вклучени во планот, особено во организациската структура, деловното работење или финансиската позиција, по последното поднесување на планот до Народната банка;

- дали планот вклучува анализа на можноста кога и како банката може да се обрати до Народната банка за добивање кредит во крајна инстанца, како и дали се утврдени средствата коишто би се користеле како обезбедување за кредитот;

- дали планот содржи соодветен избор на симулации за сериозни макроекономски и финансиски шокови коишто се релевантни за работењето на банката;

- дали планот содржи индикатори врз чија основа може да се утврди кога е потребно преземање мерки, согласно со планот;

- дали планот предвидува можност за финансиска поддршка во рамките на групата, доколку банката е членка на група.

36. При оцената на квалитетот на доставениот план, Народната банка ги оценува следниве критериуми:

36.1. Јасноста на одредбите на планот, којашто се смета дека е постигната доколку:

- планот е напишан на јасен и разбирлив јазик;
- дефинициите и описот на активностите се јасни и имаат исто значење во целиот план;

- соодветно се објаснети претпоставките и начинот на вреднување на одделните позиции;

- упатувањето на документи, податоци и информации коишто не се содржани во планот, како и на анексите кон планот не претставува пречка за идентификување на соодветните опции за опоравување.

36.2. Значајноста на информациите содржани во планот, којашто се смета дека е постигната доколку со информациите се идентификуваат соодветните опции за опоравување.

36.3. Сеопфатноста на планот, којашто се смета дека е постигната доколку се земени предвид природата на активностите на банката и на останатите лица вклучени во планот, нивната големина и поврзаност со други лица или групи и со финансискиот систем во целина.

37. При оцената на можноста за примена на планот, Народната банка ги оценува следниве критериуми:

- вклученоста на планот во корпоративното управување и системот за управување со ризиците на банката;

- планот содржи доволен број можни и остварливи опции за опоравување коишто даваат основа на банката или групата да се справат со различните шокови на брз и ефикасен начин;

- опциите за опоравување предвидуваат соодветни активности за справување со макроекономските или финансиските шокови;

- предвидената временска рамка за спроведување на опциите е реална и е земена предвид при изработката на процедурите за спроведување на планот;

- тестирана е соодветноста на различните симулации;

- претпоставките предвидени во планот и во секоја од опциите за опоравување се реални и остварливи.

38. При оценката на опциите за опоравување коишто банката ги вклучила во планот, Народната банка оценува:

- дали е веројатна навремена и ефикасна примена на планот или на одредена опција за опоравување во услови на сериозни макроекономски или финансиски шокови;

- дали е веројатна примената на планот или на одредена опција за опоравување на начин на кој би се постигнале целите без да се предизвика значително негативно влијание врз финансискиот систем;

- степенот до кој опциите за опоравување на банката можат да бидат во судир со опциите за опоравување на други институции или групи коишто имаат слични

карактеристики (сличен деловен модел, деловна стратегија, опфат на активности коишто ги вршат), во случај на истовремено спроведување на планови за опоравување од страна на повеќе финансиски институции или групи;

- степенот до кој истовремената примена на опции-те за опоравување од повеќе институции или групи би можело да има негативни ефекти врз спроведувањето на предвидените опции за опоравување.

39. Доколку Народната банка оцени дека во планот доставен од банката постојат значителни недостатоци или значителни ограничувања за негова примена, писмено ја известува банката и ѝ дава можност во рок од 15 дена од приемот на известувањето да достави мислење за утврдените недостатоци или ограничувања.

Доколку во рокот од ставот 1 од оваа точка банката не го достави мислењето или доколку Народната банка утврди дека мислењето не дава соодветно образложение за утврдените недостатоци или ограничувања за примената на планот, ќе ѝ наложи на банката во рок од два месеца да достави изменет план во кој ќе бидат отстранети утврдените недостатоци или ограничувања.

40. Доколку банката не го достави изменетиот план или доколку со изменетиот план не се отстранети утврдените недостатоци или ограничувања за неговата примена, Народната банка може да преземе која било мерка, согласно со закон.

41. Доколку Народната банка оцени дека планот ги исполнува барањата пропишани со оваа одлука или доколку го прифати мислењето на банката доставено согласно со точката 39 став 1 од оваа одлука, ја известува банката дека планот е прифатен.

V. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

42. Оваа одлука стапува на сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

43. По исклучок на точката 32 ставови 1 и 2 од оваа одлука, банката којашто до 30 април 2017 година Народната банка ја известила дека е идентификувана како системски значајна банка, е должна да го достави планот до Народната банка, најдоцна до 30 јуни 2018 година.

О. бр. 02-15/П-7/2017
27 февруари 2017 година
Скопје

Гувернер
и претседавач на Советот
на Народна банка на
Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

450.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15 и 6/16) и член 65-г став 1 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15 и 190/16), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

ОДЛУКА ЗА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА СТАПКАТА НА ПРОТИВЦИКЛИЧНИОТ ЗАШТИ- ТЕН СЛОЈ НА КАПИТАЛОТ ЗА ИЗЛОЖЕНОСТИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се пропишува методологијата врз основа на која Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) ја утврдува стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложености кон резиденти во Република Македонија (во понатамошниот текст: изложености во Република Македонија), којшто опфаќа:

- утврдување на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија;

- начин на воведување и промени на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија.

Покрај методологијата од ставот 1 од оваа точка, со оваа одлука се пропишува и начинот на пресметка на специфичната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот и начинот на доставување податоци до Народната банка за нејзината висина и структура.

2. На изразите коишто не се дефинирани во оваа одлука се применува нивното значење утврдено со Законот за банките и регулативата на Народната банка со која е регулирана методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.

II. УТВРДУВАЊЕ НА СТАПКАТА НА ПРОТИВ- ЦИКЛИЧНИОТ ЗАШТИТЕН СЛОЈ НА КАПИТАЛОТ ЗА ИЗЛОЖЕНОСТИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3. Стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија се утврдува преку следниве чекори:

- утврдување на соодносот меѓу кредитите на нефинансискиот сектор и бруто домашниот производ (во понатамошниот текст: стапка на кредити), согласно со точката 4 од оваа одлука;

- утврдување на отстапувањето на стапката на кредити од нејзиниот долгорочен тренд (во понатамошниот текст: отстапување на стапката на кредити), согласно со точката 5 од оваа одлука;

- утврдување на референтната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот, согласно со точката 6 од оваа одлука;

- утврдување на нивото на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија, согласно со точката 8 од оваа одлука.

4. Стапката на кредити за секој квартал (τ) се пресметува како однос на кредитите на нефинансискиот сектор и номиналниот бруто домашен производ, со користење на следната формула:

$$\text{Стапка на кредити}(\tau) = \left(\frac{\text{Кредити на нефинансискиот сектор}(\tau)}{(\text{БДП}(\tau-1) + \text{БДП}(\tau-2) + \text{БДП}(\tau-3) + \text{БДП}(\tau-4))} \right) \times 100$$

5. Отстапувањето на стапката на кредити за секој квартал(т) се пресметува како разлика помеѓу стапката на кредити од точката 4 од оваа одлука и трендот(т), со користење на следната формула:

$$\text{Отстапување на стапката на кредити(т)} = \text{Стапка на кредити(т)} - \text{Тренд(т)}$$

Тренд(т) во формулата од ставот 2 од оваа точка претставува просечна вредност на стапката на кредитите, пресметана со користење на едностраниот Ходрик-Прескотов филтер со параметар ламбда еднаков на 400.000 за кварталот(т).

Отстапувањето на стапката на кредити од ставот 1 од оваа точка се изразува во процентни поени.

6. Доколку отстапувањето на стапката на кредити од точката 5 од оваа одлука е еднакво или помало од 2 процентни поена (долна граница), референтната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложености во Република Македонија изнесува 0%.

Доколку отстапувањето на стапката на кредити од точката 5 од оваа одлука е еднакво или поголемо од 10 процентни поени (горна граница), референтната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложености во Република Македонија изнесува 2,5%.

Доколку отстапувањето на стапката на кредити од точката 5 од оваа одлука е меѓу долната и горната граница од ставовите 1 и 2 од оваа точка, референтната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложености во Република Македонија се утврдува со користење на следната формула:

$$\text{Референтна стапка на ПЗСК} = \text{Отстапување(т)} \times 0,3125 - 0,625$$

7. Народната банка ја утврдува референтната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложености во Република Македонија од точката 6 од оваа одлука на квартална основа.

8. Во зависност од висината на референтната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот, утврдена согласно со точката 6 од оваа одлука, Народната банка ја утврдува стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложености во Република Македонија.

Стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот од ставот 1 од оваа точка се движи од 0% до 2,5% и се изразува во интервали од 0,25 процентни поени.

По исклучок, доколку се утврди дека е тоа потребно при утврдување на висината на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот од ставот 1 од оваа точка, Народната банка може да земе предвид и други индикатори за нивото на системските ризици, како индикатори за финансиските пазари, пазарот на недвижности, отпорноста на банкарскиот систем, домашната економија и слично.

Врз основа на индикаторите од ставот 3 од оваа точка, Народната банка може да утврди стапка на противцикличен заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија повисока од 2,5%.

III. НАЧИН НА ВОВЕДУВАЊЕ И ПРОМЕНА НА СТАПКАТА НА ПРОТИВЦИКЛИЧНИОТ ЗАШТИТЕН СЛОЈ НА КАПИТАЛОТ ЗА ИЗЛОЖЕНОСТИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

9. Народната банка ја утврдува потребата за воведување противцикличен заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија, имајќи ја предвид стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот утврдена согласно со точката 8 од оваа одлука и индикаторите од точката 11 од оваа одлука.

10. Во секој нареден квартал по воведувањето на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија, Народната банка ја утврдува потребата за зголемување, намалување или ослободување на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија.

11. При утврдувањето на потребата за воведување, зголемување, намалување или ослободување на противцикличниот заштитен слој на капиталот, покрај референтната стапка на противцикличен заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија, утврдена согласно со точката 7 од оваа одлука, Народната банка може да земе предвид и други индикатори за нивото на системските ризици, како индикатори за финансиските пазари, пазарот на недвижности, отпорноста на банкарскиот систем, домашната економија и слично.

12. Народната банка го објавува воведувањето, зголемувањето, намалувањето или ослободувањето на противцикличниот заштитен слој на капиталот на својата интернет-страница, согласно со закон.

Заедно со објавувањето од ставот 1 од оваа точка, Народната банка го објавува и датумот на примената на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија, при што во случај на намалување на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Македонија, или во случај на ослободување на барањето за противцикличен заштитен слој на капиталот за изложености во Република Македонија, намалувањето, односно ослободувањето стапува во сила веднаш.

IV. НАЧИН НА ПРЕСМЕТКА НА СПЕЦИФИЧНАТА СТАПКА НА ПРОТИВЦИКЛИЧНИОТ ЗАШТИТЕН СЛОЈ НА КАПИТАЛОТ ЗА СЕКОЈА БАНКА

13. Банката е должна да утврди специфична стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот.

14. Специфичната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот претставува пондериран просек на стапките на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите на банката кон клиентите од приватниот сектор од сите земји кон кои банката има изложеност, вклучувајќи ја и Република Македонија. Во утврдувањето на специфичната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот се вклучуваат изложеностите кон клиентите од приватниот сектор од сите земји, без разлика дали Народната банка објавила или не објавила стапка на противцикличен заштитен слој на капиталот за изложеностите кон таа земја.

Специфичната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот се утврдува со користење на следнава формула:

$$\text{Специфична стапка} = \frac{\sum_{j=1}^n (C_j \times \text{КПКР}_j)}{\text{КПКР}} \times 100$$

Термините од формулата од ставот 2 од оваа точка го имаат следново значење:

- C_j е стапка на противцикличниот заштитен слој за изложеностите кон земјата j , објавена од Народната банка. Доколку Народната банка не објавила стапка на противцикличен заштитен слој на капиталот за изложеностите кон одредена земја, C_j е еднаква на 0%;

- КПКР_j е капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик за изложеностите кон клиентите од приватниот сектор од земјата j , утврден согласно со регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот;

- КПКР е вкупниот износ на капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик за сите изложености на банката кон клиентите од приватниот сектор, утврден согласно со регулативата на Народната банка за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.

За потребите на оваа точка, изложеностите кон клиентите од приватниот сектор ги опфаќаат изложеностите кон небанкарските финансиски институции, домаќинствата и нефинансиските правни лица, со исклучок на јавните институции.

V. НАЧИН И СОДРЖИНА НА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА НАРОДНАТА БАНКА

15. Банката е должна да доставува извештај до Народната банка за висината и структурата на специфичната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот од точката 14 од оваа одлука (образец ССПЗСК), најмалку на квартална основа, со состојба на 31 март, 30 јуни, 30 септември и 31 декември.

16. Рокот за доставување на извештаите од точката 15 од оваа одлука е петнаесет работни дена по датумот за кој се доставува извештајот.

По исклучок на ставот 1 од оваа точка, рокот за доставување на извештајот од точката 15 од оваа одлука со состојба на 31 декември е пет работни дена по истекот на рокот за доставување на неревидираниот годишен финансиски извештај.

Извештајот од точката 15 од оваа одлука е составен дел на оваа одлука.

VI. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

17. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од датумот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе почне да се применува од 1 јули 2017 година.

О. бр. 02-15/II-8/2017
27 февруари 2017 година
Скопје

Гувернер
и претседавач на Советот
на Народна банка на
Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

Банка

Извештај за утврдување на специфичната стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот со состојба на _____

Ред. бр	Земја	Капитал потребен за покривање на кредитниот ризик	Стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот (во %)	Противцикличен заштитен слој на капиталот 5=3*4	во (000) денари
1	2	3	4		
1					
2					
3					
...					
I.	Вкупно (1+2+3+...)	0			0
II.	Специфична стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот				0

Сивото поле не се пополнува

1. Во одделните редови од колоната бр. 2 се внесуваат сите земји (одделно) кон кои банката има изложеност.
2. Во колоната бр. 3 се внесува капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик за изложеностите кон секоја земја од колоната бр. 2.
3. Во колоната бр. 4 се внесува стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите кон одделна земја, објавена од Народната банка. Доколку Народната банка не објавила стапка на противцикличен заштитен слој на капиталот за изложеностите кон одредена земја, се внесува 0%.
4. Во колоната бр. 5 се внесува производот на износите од одделните редови од колоните бр. 3 и 4.
5. Редот бр. I „вкупно“ се пополнува за колоните бр. 3 и 5, како збир на сите износи од претходните редови на тие колоните.
6. Во редот бр. II „специфична стапка на противцикличниот заштитен слој на капиталот“ се внесува количникот на износите од колоните бр. 5 и 3, од редот вкупно, помножен со 100 (се изразува во %).

АГЕНЦИЈА ЗА ХРАНА И
ВЕТЕРИНАРСТВО

451.

Врз основа на член 10 точка 4), а во врска со член 81 став (2) од Законот за ветеринарно здравство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 113/07, 24/11, 136/11, 123/12, 154/15 и 53/16), директорот на Агенцијата за храна и ветеринарство, донесе

РЕШЕНИЕ

ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА РЕШЕНИЕТО ЗА ЗАБРАНА НА УВОЗ НА ЖИВИ ЖИВОТНИ, ПРОИЗВОДИ И НУСПРОИЗВОДИ ОД ЖИВОТИНСКО ПОТЕКЛО ЗАРАДИ ЗАШТИТА ОД ВНЕСУВАЊЕ НА ВИРУСОТ НА ВИСОКО ПАТОГЕНА АВИЈАРНА ИНФЛУЕНЦА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ПО ПОТЕКЛО ОД РЕПУБЛИКА ПОЛСКА

Член 1

Во Решението за забрана на увоз на живи животни, производи и нуспроизводи од животинско потекло заради заштита од внесување на вирусот на високо патогена авијарна инфлуенца во Република Македонија по потекло од Република Полска (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 12/17 и 19/17), во членот 1 став (1) по алинејата 2 се додаваат четири нови алинеи 3, 4, 5 и 6 кои гласат:

- “ - Трзебнички/Trzebnicki,
- Заверциански/Zawiercianski,
- Циесзински/Cieszynski,
- Згорзелечки/Zgorzelecki.”.

Член 2

Ова решение влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 02-336/3
28 февруари 2017 година
Скопје

Агенција за храна
и ветеринарство
Директор,
м-р **Зоран Поповски**, с.р.

МАКЕДОНСКА АКАДЕМСКА
ИСТРАЖУВАЧКА МРЕЖА МАРНЕТ

452.

Врз основа на член 10 став 1 алинеја 9 од Законот за основање на Македонска академска истражувачка мрежа („Службен весник на РМ“ бр.124/2010), Управниот одбор на Македонска академска истражувачка мрежа МАРнет на седницата одржана на ден 27.1.2017 година, донесе

ПРАВИЛНИК
ЗА ОПШТИ ПРАВИЛА ЗА ПРИСТАП И КОРИСТЕЊЕ
НА ЗАТВОРЕНАТА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИСКА
МРЕЖА НА МАРнет И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИСКИ
УСЛУГИ

Општи одредби

Член 1

Со овој Правилник се уредуваат општите правила и начинот на користење на затворената телекомуникациска мрежа на Македонска академска истражувачка мрежа – МАРнет (во понатамошниот текст: МАРнет), поврзување на МАРнет корисник со затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет, како и се што се смета за недозволено, а што е дозволено користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет, услуги кои ги нуди МАРнет, механизми за правилно користење, како и други прашања кои се од значење за регулирање на начинот на користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет и услуги.

Член 2

Одделни поими употребени во овој правилник го имаат следното значење:

- **МАРнет** е јавна установа која врши дејност од јавен интерес, основана за развој, организација и управување на единствена образовна и истражувачка телекомуникациска мрежа во Република Македонија.

- **МАРнет корисник** е секој Корисник на услуга на МАРнет кој има својство на правно лице и кој има потпишано договор за општите правила за поврзување и користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет во согласност со овој правилник и кои преку постојано или повремено поврзување директно или индиректно ја користат затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет согласно Законот за основање на Македонска академска истражувачка мрежа („Службен весник на РМ“ бр.124/2010).

- **Затворена телекомуникациска мрежа (МАРнет мрежа)** е научно-истражувачка и образовно компјутерска мрежа на Република Македонија во функционална и техничка смисла заедно со надворешните врски кои ја поврзуваат со околината, вклучувајќи ги сите уреди кои се во сопственост или изнајмени од страна на МАРнет и сите телекомуникациски линкови кои МАРнет ги поседува или изнајмува од телекомуникациски провајдери.

- **Податочен центар на МАРнет** е технички простор на локација на МАРнет каде терминираат телекомуникациските врски и серверската или мрежната опрема на МАРнет корисник или било кое трето правно лице согласно Законот за основање на Македонска академска истражувачка мрежа („Службен весник на РМ“ бр.124/2010).

- **МАРнет пристапна точка** е секоја локација на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет во која се наоѓаат комуникациски уреди на МАРнет мрежата.

- Договор за општите правила за поврзување и користење на затворената телекомуникациска мрежа и телекомуникациски услуги на МАРнет е договор со кој се уредуваат меѓусебните права и обврски на договорните страни во поглед на опремата, уредите и услугите на МАРнет.

- Постапување на опрема подразбира предавање на опрема на МАРнет корисникот на користење, инсталација во просториите на МАРнет корисникот кој обезбедува технички услови за поставување на опремата, чување на опремата и техничка асистенција при одржување на опремата. Опремата привремено се преместува во просториите на МАРнет корисникот. Постапувањето на опремата не подразбира управување со таа опрема од страна на корисникот освен ако со одлука на МАРнет не е одлучено поинаку.

- Зона на одговорност претставува збир на информационо комуникациски ресурси (комуникациски уреди, серверска и клиентска опрема, софтвер на уредите и врска меѓу нив) за чие правилно функционирање е одговорна одредена институција.

- Демаркациона точка е точката на комуникациската инфраструктура која ја разделува зоната на одговорност на МАРнет и МАРнет корисникот, односно место каде завршува одговорноста на МАРнет, а почнува одговорноста на МАРнет корисникот за правилно функционирање на сите уреди и врски.

- МАРнет ресурси претставуваат сите МАРнет услуги, МАРнет инфраструктурата, комуникациски уреди, серверска и клиентска опрема, софтвер на уредите и врска меѓу нив, софтверски продукти, човечки ресурси и други елементи вклучени во управување и одржување на МАРнет мрежата.

- Дозволено користење е директно или индиректно користење на МАРнет ресурсите кое е во согласност со одредбите на овој правилник.

- Недозволено користење е директно или индиректно користење на МАРнет ресурсите кое е во спротивност со одредбите на овој правилник.

- GEANT (пан-европската академска и истражувачка мрежа) е членска организација која постапува со и за своите членови за истражувачката и образовна мрежа во Европа и во светот.

МАРнет корисник

Член 3

Корисник на услуга на МАРнет можат да бидат следниве правни лица:

- образовни установи (високообразовни, училишта за основно и средно образование)
- научно истражувачки установи
- невладини организации кои вршат дејност во областа на заштита на децата, социјалната заштита, спортот и културата
- научни институти
- други правни лица кои се од посебно значење од областа на образованието, науката и културата.

Член 4

МАРнет корисникот може да ги користи услугите на МАРнет доколку е:

Корисник на услугите на МАРнет во смисла на член 3 од овој правилник, односно да има статус корисник на услуга на МАРнет во согласност и на начин пропишан во Законот на основање на МАРнет,

Да има потпишано договор со МАРнет за општите правила за поврзување и користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет и телекомуникациски услуги на МАРнет.

МАРнет корисникот своите права за користење стекнати врз основа на овој правилник не може да ги пренесува на трети лица.

Член 5

За да ги користи услугите на МАРнет, МАРнет корисникот поднесува писмено барање (во понатамошниот текст: Барање) заедно со документација со која се докажува исполнувањето на условите од член 3 став 1 од овој правилник, освен државните универзитети.

Со МАРнет корисникот кој ги исполнува сите услови од Законот за основање на МАРнет и овој правилник МАРнет склучува договор за општите правила за поврзување и користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет во согласност со Законот за основање на Македонска академска истражувачка мрежа („Службен весник на РМ“ бр.124/2010).

Член 6

МАРнет корисник може да престане да ги користи услугите на МАРнет:

- на барање на МАРнет корисникот,
- згаснување или престанок на МАРнет корисникот како правно лице,
- промена на дејност, статусни промени и промена на правен облик на МАРнет корисникот, промена со која настанало правно лице кое не се смета за корисник на услугите на МАРнет во смисла на Законот за основање на МАРнет,
- во случај на несоодветно користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет,
- во случај кога МАРнет корисникот не постапува во согласност со одредбите од договорот за општите правила за поврзување и користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет телекомуникациски услуги на МАРнет и други договори за поврзување или користење на поединечни МАРнет услуги,
- раскинување на договорот.

Општи правила и начин на поврзување на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет

Член 7

Право на поврзување на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет имаат МАРнет корисниците кои имаат потпишано договор со МАРнет за општите правила за поврзување и користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет и телекомуникациски услуги на МАРнет.

Со поврзување на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет на МАРнет корисниците им се овозможува меѓусебно поврзување, поврзување со останатите академски, научно истражувачки и образовни институции во Република Македонија, Европа и ширум светот како и со мрежата на GEANT.

Поврзувањето преставува поврзување со локалната компјутерско-комуникациска мрежа на МАРнет корисникот и затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет. Поврзувањето на МАРнет корисникот се остварува преку комуникациски врски од МАРнет корисникот до МАРнет пристапната точка.

Технички и финансиски услови за поврзување на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет

Член 8

Техничките услови за поврзување на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет се состојат од опрема со која се врши поврзувањето на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет и комуникациски врски до затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет.

Член 9

Опремата за поврзување се состои од активни мрежни уреди сместени во рек ормар согласно техничките услови за поврзување, како и други елементи (на пример, уреди за непрекинато напојување, конвертори или појачувачи на сигналот и слично), во понатамошниот текст „Опрема“.

Опремата неопходна за поврзување на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет ја набавува МАРнет доколку МАРнет корисникот нема претходно обезбедено или не може да обезбеди технички услови за поврзување, во согласност со средствата одобрени за таа намена во финансискиот план на МАРнет.

Опремата која ја набавил МАРнет се инсталира на локација на МАРнет корисникот.

Финансиски услови

Член 10

МАРнет корисникот ги сноси оперативните трошоци за работа и одржување на инсталираната опрема на локацијата на МАРнет корисникот (електрична енергија, климатизација, физичко техничка безбедност, противпожарна заштита и итн.).

Секој од државните универзитети најдоцна до 15 октомври од тековната година доставува проценет капацитет за поврзување со МАРнет мрежата согласно своите потреби за наредната година кој не може да биде помал од 30 Mbps. Доколку процената не се достави до МАРнет во предвидениот рок, останува во сила последната проценка. Корекција на проценет капацитет може да се прави на квартално ниво.

Во зависност од висината на проценетиот капацитет за тековната година кој го барал самиот државен универзитет, соодветниот државен универзитет ќе плаќа финансиски надомест за капацитетот кој што го побарал, пресметан по следнава формула:

$$\frac{\text{побаран капацитет на државен универзитет}}{\text{вкупен побаран капацитет на сите државни универзитети}} \times 100 = x\%$$

Државниот универзитет плаќа финансиски надомест од x% од вкупно 30% од вкупните трошоци кои МАРнет ги плаќа за поврзувањето кон GEANT.

Приватните универзитети сами го финансираат поврзувањето до пристапната точка на МАРнет.

Капацитетот на приватните универзитети се утврдува со нивното барање и приватниот универзитет го надоместува трошокот за сопствениот капацитет кој што е еднаков на капацитет кој што го плаќа МАРнет кон GEANT.

Сместување на опремата

Член 11

Комуникациската и серверска опрема на МАРнет неопходна за поврзување со МАРнет корисникот и овозможување на МАРнет услугите се сместува во просториите на МАРнет, во просториите на МАРнет корисникот или во простории закупени од страна на МАРнет корисникот или МАРнет.

МАРнет корисникот е обврзан да овозможи во неговите простории да биде сместена опремата на МАРнет која е потребна за поврзување на тој МАРнет корисник и/или поврзување на други МАРнет корисници на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет преку локацијата на тој МАРнет корисник, а со претходно одобрување на МАРнет корисникот.

Просторијата за сместување на неопходната опрема мора да ги исполнува позитивните прописи за оптимално функционирање на телекомуникациска опрема.

МАРнет корисникот е обврзан во просторијата каде е сместена опремата да обезбеди противпожарна заштита во согласност со прописите кои ја регулираат оваа област во Република Македонија.

Било каква интервенција на уредите на МАРнет сместени во просториите на МАРнет корисникот се дозволени исклучиво по претходно одобрение од МАРнет (на пример: рестартирање, промена на кабел, поврзување на други уреди и слично).

Комуникациска врска до затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет

Член 12

Трошоците за поврзување на државните универзитети и другите МАРнет корисници на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет ги сноси МАРнет

доколку МАРнет корисникот нема претходно обезбедено или не може да обезбеди технички услови за поврзување, во согласност со средствата одобрени за таа намена во финансискиот план на МАРнет.

Трошоците за поврзување на приватните универзитети на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет ги сноси самиот универзитет.

Права и обврски на МАРнет корисникот

Член 13

Постоечките телекомуникациски врски на МАРнет корисникот се користат со цел поврзување на МАРнет корисникот на МАРнет мрежата, но може да се користат и со цел за поврзување на останати МАРнет корисници, а со претходна дозвола од МАРнет корисникот.

Прекинување на врската

Член 14

МАРнет корисникот може да биде исклучен од затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет доколку му престанал статусот МАРнет корисник, крши одредби од Договорот за општите правила за поврзување и користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет и телекомуникациски услуги на МАРнет, други договори кои МАРнет корисникот ги склучил со МАРнет и одредби од други правилници донесени од страна на МАРнет.

Управување, контрола и мониторинг на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет

Член 15

МАРнет во потполност и без ограничување самостојно управува, има потполна контрола и право на мониторинг над сите мрежни, серверски и клиентски уреди чии е сопственик или изнајмувач, без оглед на тоа каде тие уреди се сместени.

МАРнет има потполна контрола и исклучиво право над употребата на сите телекомуникациски врски кои самостојно ги изградил, закупил, добил на користење.

МАРнет корисникот самостојно управува, има потполна контрола и право на мониторинг над сите мрежни, серверски и клиентски уреди во сопственост на МАРнет корисникот и се користат за негови потреби.

МАРнет корисникот има контрола над сите врски кои ги поседува или кои ги закупил за свои самостојни потреби, а кои ги поврзуваат информациско-комуникациските уреди на МАРнет корисникот.

Демаркациона точка

Член 16

Доколку за поврзување на МАРнет корисникот на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет, МАРнет го поставил комуникацискиот уред и сместил во просториите на МАРнет корисникот, демаркациона точка на одговорност помеѓу МАРнет корисникот и

МАРнет е портата на самиот уред на МАРнет кој е поставен кај МАРнет корисникот преку кој уред е поврзан на локалната информациско комуникациската инфраструктура на МАРнет корисникот.

МАРнет е одговорен за сопствениот уред поставен кај МАРнет корисникот и за врската од соодветната МАРнет пристапна точка до него. МАРнет корисникот е одговорен за физичката врска од портата на уредот на МАРнет до остатокот од својата локална информациско комуникациската инфраструктура и комплетната сопствена локална информациско комуникациската инфраструктура.

Доколку МАРнет корисникот се поврзува со МАРнет мрежата преку пасивна мрежна опрема, демаркационата точка се поставува на местото на физичкото поврзување на МАРнет и МАРнет корисникот.

Општи правила и начин на користење на МАРнет ресурси (недозволено и дозволено користење на МАРнет ресурси)

Член 17

МАРнет ресурсите можат да се користат исклучиво за остварување на целта поради која МАРнет е основан, а посебно за потребите од научно-истражувачката област, образование, наука и култура. МАРнет сообраќајот кој се остварува за овие цели има поголемо значење и приоритет во однос на сите останати мрежи и сообраќај.

Освен начините на користење опишани во став 1 од овој член, МАРнет корисниците може да ги користат МАРнет ресурсите и поради извршување на други активности кои придонесуваат за развој и унапредување на научно-истражувачката област, образование, наука и култура.

МАРнет ќе настојува да ги дава услугите во континуитет и во согласност со расположливите технички ресурси и кадровските капацитети како и да одржува квалитетна услуга спрема техничките можности.

Недозволено користење на МАРнет ресурсите

Член 18

Недозволеното користење на затворената телекомуникациска мрежа и услугите на МАРнет подразбира однесувања и активности на МАРнет корисникот кој ги користи затворената телекомуникациска мрежа и услугите на МАРнет на начин кој не е во согласност со член 20 од овој правилник, а посебно:

- доколку се загрозува непреченото користење на МАРнет услугата, се загрозува непреченото и нормалното функционирање на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет, се загрозува и нарушува нормалното функционирање и безбедноста на затворената телекомуникациска мрежа и услугите на МАРнет, како и ресурсите на било која друга мрежа.

- доколку се предизвикува неоправдано оптеретување на МАРнет ресурсите или ресурсите на другите мрежи, како и зголемено ангажирање вработените за

одржување на тие ресурси внатре во МАРнет, а посебно за приватни цели, освен во случаите кои се во согласност со овој правилник.

- доколку со тоа се прави кривично дело или прекршок согласно законите на Република Македонија.

- доколку со тоа се прави повреда на законите со кои се регулирани авторските и сродните права.

- доколку целта е противправно стекнување на имотна корист.

- доколку се во спротивност со законските акти кои ја регулираат областа за заштита и тајност на личните податоци.

- доколку со тоа се прави повреда на овој правилник, посебни правилници за поединечни услуги доколку постојат или договори кои МАРнет ги склучил со МАРнет корисниците.

- доколку се во спротивност со правилата на било која мрежа со која се, или преку која се остварува сообраќај за користење на затворената телекомуникациска мрежа и услугите на МАРнет.

- доколку со тоа се врши злоупотреба на деца преку интернет.

- доколку со тоа се врши дистрибуција на несакани e-mail пораки преку електронска пошта.

- доколку со користењето на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет и услугите се остварува недозволен пристап, недозволено управување и контрола, експлоатација, измени, оштетување или уништување на ресурсите или било кои податоци достапни внатре во затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет.

- доколку со користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет и услугите свесно се шири малициозен софтвер како на пример: вируси, тројански коњи и слично.

- доколку корисник на МАРнет директно или индиректно поврзе на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет или овозможи користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет без дадено одобрување да може да ги користи ресурсите и услугите на МАРнет.

- доколку користи МАРнет ресурси заради рекламирање, промовирање, застапувања или било кои други потреби на правни или физички лица, политички партии, верски организации и други организации или правни лица чија дејност не е поврзана за научно-истражувачки и образовна работа и култура.

- доколку шири национална, верска, расна или полова дискриминација, омраза и нетрпеливост или други активности кои навредуваат, клеветат или вознемируваат поединци или цела група луѓе, како што се закани, повреда на религиозни, етнички, политички или други уверувања и сл.

- доколку создава, објавува или пренесува увредливи, клеветни, насилни, непристојни слики, податоци или друг материјал, или било кои податоци кои можат да бидат сфатени како такви освен за законски дозволени научно - истражувачки образовни и културни цели.

- доколку продолжува со користење на некој ресурс или услуга на МАРнет откако МАРнет во согласност со одредбите на овој правилник или посебни правилници за посебни услуги доколку постојат, побарал користењето на ресурсот или услугата да престане.

- доколку не постапува во согласност опомената или одлуката на МАРнет донесена по пријава или по службена должност.

Дозволено користење на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет

Член 19

Дозволено е секое користење МАРнет ресурсите од страна на МАРнет корисниците, во случаите кои не се изрично забранети со одредбите од овој правилник и позитивните прописи на Република Македонија.

Дозволено е користење на МАРнет ресурсите за поставување или емитирање информациски содржини од непрофитен карактер, дури кога не се во врска со научно-истражувачка или образовната работа, ако е во согласност со одредбите од овој правилник и не се нарушува функционалноста на МАРнет ресурсите.

Член 20

МАРнет може да донесе опомена (предупредување) или одлука за суспендирање на поединечни услуги на МАРнет корисниците, односно користење на МАРнет ресурси, вклучувајќи ја и врквата со затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет.

Во посебно итни случаи заради зачувување на функционалноста и безбедноста на МАРнет ресурсите, опомената може да се донесе и дополнително, по суспендирање на услугата која е загрозна.

МАРнет корисникот на кого некоја услуга му е привремено суспендирана поради кршење на одредбите од овој правилник може да се обрати до МАРнет со барање за повторно воспоставување на услугата.

Член 21

МАРнет не е одговорен за штетата која МАРнет корисникот ја претрпува при користење на МАРнет ресурсите, освен ако се работи за штета која е предизвикана со намера или невнимание на МАРнет.

МАРнет не одговара за штетата која МАРнет корисниците ја претрпеле по смалениот квалитет на сообраќајот предизвикано од пречки, атмосферски влијанија, физички препреки или други причини на кои МАРнет не може да влијае, непокриеност на подрачје, намален проток во безжичниот пренос на податоци и дејствија на виша сила.

Доколку МАРнет корисникот во својата мрежа употребува уред кој не е компатибилен со мрежата на МАРнет или не е прилагоден за користење во неа или предизвикува пречки во работењето на МАРнет ресурсите, МАРнет не сноси одговорност за неможност на користењето на МАРнет ресурсите.

МАРнет не е одговорен за штетата или повреда на правата кои ги претрпел МАРнет корисникот при недозволено работење во смисла на овој правилник од

страна на истиот или друг МАРнет корисник или трети лица надвор од затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет.

МАРнет не е одговорен на МАРнет корисникот или трети лица за губење на податоци, неовластен пристап на трети лица до податоците на МАРнет корисникот и штета на уредите на МАРнет корисникот настанати од вируси и сл. која настанала по приклучување на МАРнет корисникот на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет или при користење на уредите спротивно од упатството на производителот.

МАРнет не е одговорен за штетата или повредата на правата кои ги претрпело трето лице надвор од затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет настанати како резултат од недозволено работење во смисла на овој правилник од страна на МАРнет корисникот.

МАРнет не одговара за намалување на квалитетот на МАРнет услугата кое е настанато од активности кои преставуваат недозволено работење во смисла на овој правилник, како и од објективни причини кои неможат да се предвидат, избегнат или отстранат.

МАРнет не е одговорен за безбедноста на уредите со кои управува МАРнет корисникот, па со тоа ни за евентуалната штета настаната на овие уреди како резултат од недозволено користење на МАРнет ресурсите.

МАРнет корисниците треба да ги чуваат и/или да ги пренесуваат податоците низ мрежата земајќи ја во предвид ограничената безбедност. Во било кој случај, МАРнет не сноси одговорност за евентуалното настанување на несакани појави и директни или индиректни штети. МАРнет не е одговорен за било каква евентуална штета на МАРнет корисникот која настанала при користење на било кој МАРнет ресурс.

Член 22

МАРнет ќе настојува да спречи било каква активност која може да предизвика пречка на МАРнет корисникот при користење на МАРнет услугите или оштетување на МАРнет ресурсите, како и да ги намали последиците од таквите евентуални штетни активности.

МАРнет ќе настојува да го спречи пристапот од неавторизиран корисник на затворената телекомуникациска мрежа, услугите и/или информациите кои се пренесуваат или кои се достапни низ мрежата.

МАРнет корисниците треба да ги чуваат и/или да ги пренесуваат податоците низ мрежата земајќи ја во предвид ограничената безбедност на информационо комуникациската инфраструктура.

Преодни и завршни одредби

Член 23

Сите правни лица кои до денот на стапување на сила на овој правилник биле поврзани на затворената телекомуникациска мрежа на МАРнет се должни по стапување на сила на овој правилник да поднесат Барање

за поврзување во согласност со овој правилник и во целост да постапат во согласност со овој правилник, освен државните универзитети.

Договори за привремено поставување на опремата на МАРнет со цел за користење на МАРнет мрежата и сервисите, а кои се склучени до денот на стапување на сила на овој правилник, остануваат да важат и по стапувањето на сила на овој правилник.

Членот 10 од овој правилник ќе започне да се применува со воспоставување на комуникациската врска на сите државни универзитети како МАРнет корисници.

Член 24

Овој правилник стапува на сила во рок од 8 дена од објавувањето во „Службен весник на РМ“, а ќе започне да се применува од 1.4.2017 година.

Бр. 80/1-04
27 јануари 2017 година
Скопје

Претседател
на Управен одбор,
проф. Д-р Пеце Митревски, с.р.

453.

Врз основа на член 16 став 1 алинеја 3 од Законот за основање на Македонска академска истражувачка мрежа („Службен весник на РМ“ бр. 124/2010) Управниот одбор на седницата одржана на ден 27.1.2017 година донесе

ТАРИФНИК ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ТАРИФНИКОТ ЗА НАДОМЕСТОК ЗА РЕГИСТРАЦИЈА НА ДОМЕН

Член 1

Во ТАРИФНИКОТ за надоместок за регистрација на домен („Службен весник на РМ“ бр. 30/2014) во членот 2 во табелата редниот број 7 се менува и гласи:

	Услуги	Цена мкд
7	Издавање на потврда за домен	1.120

Редните броеви 8 и 9 се менуваат и гласат:

	Услуги	Цена мкд
8	Колокација на простор во податочниот центар за 1 месец	0
9	Колокација на единица од рек ормар во податочниот центар за 1 месец (без разлика на сопственоста на рек ормарот)	0

Член 2

Овој Тарифник влегува во сила осмиот ден од објавувањето во „Службен весник на РМ“.

Бр. 88/1-04
27 јануари 2017 година
Скопје

Претседател
на Управен одбор,
проф. Д-р Пеце Митревски, с.р.

Службен весник
на Република Македонија

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о. - Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
в. д. директор и одговорен уредник – Лука Кржалоски
телефон: +389-2-55 12 400
телефакс: +389-2-55 12 401

Претплатата за 2017 година изнесува 10.100 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД – Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2017026